

**SIYASAL TOPLUMSALLAŞMADA SEÇMENLERİN SIYASAL TERCİHİNE
SOSYAL UNSURLAIN ETKİSİ; KARAMAN İLİ SEÇMENLERİ ÜZERİNE BİR
ALAN ARAŞTIRMASI***

Dr. Fadime DİLBER¹

ÖZ

Siyasal toplumsallaşma, siyasal tutum ve değerlerin birey tarafından benimsenmesi ve bir toplum için gerekli norm ve değerlerin bireylere öğretilmesi sürecidir. Toplumun siyasal kültürünü bir nesilden bir diğerine aktarmakta ve birey içinde yaşadığımız toplumda, bir birey olarak toplumun ortaya koyduğu değerleri öğrenerek, uygulayarak toplumun ortaya koyduğu düşünce ve değer biçimlerini kabullenmektedir. Bireylerin yaşamları boyunca devam eden bir süreç olan siyasal toplumsallaşma bireyin toplumun bir parçası olan siyasal kültür ve siyasal sistemle birleşmesini sağlamaktadır. Bu çalışmamızda Siyasal tercihlerin oluşmasında da sosyoekonomik olan birçok değerler bireyleri etkilemekte ve tercihlerine yön vermektedir. Bu sosyal unsurların siyasal tercihimize ne düzeyde etkili olduğunu ortaya koymak amacıyla, Karaman İli seçmenlerinin siyasal tercihlerini etkileyen sosyal unsurların etkisini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Karaman ili merkez mahallelerinde yapılan yüz yüze anket uygulaması yapılarak 703 seçmene ulaşılmıştır. Elde edilen anket verileri SPSS paket programında analiz edilmiştir. Seçmen tercihi etkileyen sosyal unsurların çözümlemesi yapılmıştır. Karaman İli seçmenin siyasal tercihlerinin oluşmasında etkili olan sosyal unsurlardan “aile, eş ve medya” en önemli unsurları oluştururken, hemşerilerim, okul ve ünlü kişilerin tercihi gibi unsurlar ise en önemsiz unsurları oluşturmaktadır.

Anahtar kelimeler: Siyasal Toplumsallaşma, Siyasal Tercih, Seçmen Davranışı

**THE EFFECT OF SOCIAL ELEMENTS TO VOTERS' POLITICAL PREFERENCES
IN POLITICAL SOCIALIZATION; A FIELD RESEARCH ON KARAMAN CITY
VOTERS**

ABSTRACT

Political socialization is a process that includes individuals' adoption of political attitudes and values and teaching norms and values required for a community to individuals. It transfers the political culture from one generation to another, and in the society in which we live for individual it accepts public's thoughts and values by learning and applying them. Being an ongoing process along individuals' life, political socialization provides an integration of the individual with political culture and system. In this study, many socio-economical values affect individuals and direct their preferences in formation of political preferences. In the aim of finding out how much these social elements affect our political

* Doktora tezinden alınmıştır.

¹ Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu, Dr. fdilber@hotmail.com

preferences, it is aimed to show social elements that affect Karaman voters' political preferences. 703 voters in Karaman neighbourhoods have been reached by face to face interviews. Achieved data has been analyzed by SPSS package program. The examination of social elements that affect voter preferences has been done. While “family, partner and the media” are the most important factors in Karaman city voters' social preferences; “fellow citizens, the school and celebrities' preferences” are the least important elements.

Key words: Political Socialization, Political Preferences, Voter Behavior

1. GİRİŞ

İnsanın siyasal davranışları içinde seçimler özellikle demokratik yönetimlerin egemen olduğu toplumlarda önemli bir yere sahiptir. Seçimler aracılığı ile en etkin siyasal katılım faaliyeti gerçekleştirirken, seçmen davranışları ve seçimlere katılımında birçok araştırmanın konusunu oluşturmaktadır. Bireylerin yaşadığı toplum içinde yer alan birçok faktörler, bireylerin davranışlarının oluşmasında ve şekillenmesinde etkili olmaktadır. Bunların başında aile, eğitim, arkadaşlar ve sosyal gruplar, sivil toplum kuruluşları ve dernekler, mensubu olunan cemaatler, siyasi partiler, ideolojiler ve kitle iletişim araçları gibi unsurların etkisiyle bireylerin siyasal tercihleri oluşmaktadır. Bu unsurlar bireylerin tercihlerine yön vermekte bireyler bu doğrultuda tercih yaparak siyasal katılım göstermektedirler.

Siyasal toplumsallaşma sürecinde birey siyasal çevre ile etkileşim halindedir. Bu etkileşim sonucunda bireyde siyasal sisteme dair bir takım inanç, tutum ve davranışlar gelişmektedir. Bireyin siyasal sistemle etkileşimi doğrudan ya da dolaylı olabilmektedir. Etkileşim şekline göre bireyin tutum, davranışları ve sisteme ilgisi farklı yoğunlukta olacaktır.

2. SİYASAL TOPLUMSALLAŞMA

Toplumsallaşmayı birey düzeyinde düşündüğümüzde ise bu süreç bireylerin toplumsal değerleri, inançları ve kuralları benimsemeleridir. Siyasal toplumsallaşmada bir toplumda siyasal sistemin varlığını sürdürmesi için siyasal değerlerin, inançların, kuralların, eğilimlerin ve davranış kalıplarının siyasal topluma katılan üyelere aktarılması ve benimsetilmesi gerekmektedir (Dursun, 2006:216-217).

Kaplan'a göre siyasal toplumsallaşma, bireylerin siyasi eğilimlerini ve yönelimlerini, tutumlarını ve davranışlarını edinmelerini sağlayan süreçtir. Bireylerin toplumun siyasal yapılarıyla bütünleşmeleri, o toplumun siyasal değer, inanç ve davranış kodlarını edinmeleri siyasal toplumsallaşma ile mümkün olmaktadır. Siyasal toplumsallaşmanın etkileşimli, yaygın, dinamik, çatışmalı ve ideolojik nitelikli olması kadar sosyal, ekonomik ve kültürel ilişkilerin bütün pratikleri, kurumlar, işyerleri, arkadaşlık grupları ve kitle iletişim araçlarına kadar yaşam ağının bütün öğeleri siyasal toplumsallaşması etkilemektedir (Kaplan, 1999:14).

Siyasal toplumsallaşma, bir toplumda siyasal kültürün gelişmesi sonucu toplumu oluşturan bireylerin içinde buldukları toplumsal ve siyasal çevre ile yaşadıkları sürece doğrudan ve dolaylı olarak etkileşimleri sonucu, edindikleri siyasal kültürleri oranında ulusal ve öteki siyasal sistemlerle ilgili görüş, düşünce, tutum davranışların tümüdür (Öztekin, 2001:214).

Siyasal toplumsallaşmanın gelişmesi için eğitim en önemli faktörlerden biridir. İnsanlar eğitildikçe, eğitim seviyeleri yükseldikçe politika ile ilgili yeni gelişmeleri, yeni bilgileri öğrendikçe, kendilerini yöneten eski siyasal sistemdeki düşüncelerini, alışkanlıklarını değiştirmeye başlayacaktır ve yeni yeni alışkanlıklar, davranışlar kazanmaya başlayacaktır. (Huntington ve Domiquez, 1985:9, aktaran; Ali Öztekin)

Bir toplumda siyasal kültürün ve siyasal bilincin gelişmesiyle, toplumun siyasallaşması ya da siyasal toplumsallaşma olgusu gerçekleşecektir. Bu olgu sonucu da toplum, siyasal olaylara daha duyarlı olacak, siyasal olaylara daha çok ilgi duyacak, ülkeyi yönetenleri tanımaya çalışacak, kendisinin ve toplumun sorunlarını daha yakından izleyecek, kendisinin ve toplumun sorunlarına daha çok sahip çıkacak, yöneticilerin yanlış ve hatalı uygulamalarına karşı kitlesel olarak tavır alacak, karşı çıkacak ve onları toplumun istekleri doğrultusunda yönlendirmek isteyecektir.(Öztekin, 2001:215-216).

Milburn'a göre siyasal toplumsallaşmayı yaşam boyu bir süreç olarak görür. Bu süreç içinde vatandaşlar, olgunlaşır, bu süreç vatandaşların olay ve olguları "anlamalarına ve değerlendirmesine" yardımcı olmaktadır(Milburn, 1998:80).

Bireyin toplumsallaşma sürecinin daha spesifik bir parçasını oluşturan Siyasal Toplumsallaşma ise "siyasal inanç, değer ve davranışların birey tarafından benimsenme ya da toplum tarafından öğretilme süreci olarak tanımlanabilir"(Kışlalı, 1994:103).

"Siyasal toplumsallaşma, bireyin üyesi olduğu ve vatandaş olarak benimsendiği siyasal sistemin öngördüğü tutumlar, inançlar ve değerleri kazanma süreci"(Greenberg, 1970:3) olarak tanımlanmaktadır. Siyasal toplumsallaşmayı aşamalı, gelişerek örgeyim süreci olarak gören, Sigel ise, siyasal toplumsallaşmanın temel hedefini, "siyasal toplumun bireyini işlevsel hale getirecek eğitimi vermek ve gelişimini sağlamak," olarak belirtmektedir(Sigel, 1973:20).

Siyasal toplumsallaşmayı, "toplumsal siyasal çevre ile birey arasında yaşam boyu süren dolaylı ve doğrudan etkileşim sonucunda, bireyin siyasal sistem ile ilgili görüş, davranış, tutum ve değerlerinin gelişmesi" olarak tanımlanmaktadır(Ergil ve Alkan, 1980:7).

Siyasal toplumsallaşma, bireye siyasal sistemin temel tutum, değer ve davranış kalıplarını aktarırken, sistemin işleyişini, devamlılığını da garanti altına alan bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. "Bu süreçte, insanlara siyasete katılma veya katılmama konusunda hangi davranışları kabul edilebilir ve insanlar arası ve devletle olan ilişkilerin nasıl olması gerektiği öğretilir"(Türkkahraman, 2000:23).

İşte bu nedenle de siyasal sistemin uyum içinde devamlılığının en önemli kaynağı olarak siyasal toplumsallaşma sürecinin "siyasal uyumun toplum tarafından bireylere aktarılma yolu" olarak özetleyen, önemli bir özelliğini ortaya çıkartmaktadır(Easton, 1970:24). Bu bağlamda günümüzde modern toplum için kitle iletişim araçlarının siyasal toplumsallaşma adına önemli bir göreve sahip olmaktadır. Çünkü kitle iletişim araçları halk kitlesinin dünya görüşünü kendi deneyimleri, okulları ve eğitim kurumlarından daha etkili, çok yönlü ve daha güçlü bir şekilde oluşturmaktadır. Kitle iletişim araçları, halkın sosyalleşmesinde, siyasal ve sosyal kararlara varmasında, günlük bilgi ihtiyacını karşılama konusunda önemli rol oynamaktadırlar(Mora, Siyasal Toplumsallaşmada Kitle İletişim Araçlarının Rolü, <http://www.sosyalhizmetuzmani.org/siyasalkitle.htm> 6 Mart 2012).

2.1. Siyasal Toplumsallaşmanın Ajanları

Siyasal toplumsallaşmanın oluşmasında etkili olan birçok ajan vardır. Aile, eğitim kurumları, arkadaş çevresi ve sosyal gruplar, siyasal partiler, ideolojiler ve kitle iletişim araçları gibi ajanlardır. Bunlar;

2.1.1. Aile

Aile insan yaşamında en temel ve ilk toplumsallaşma kurumudur. Yeni doğan bir çocuk önce aile çevresi içinde toplumsallaşma sürecine girmektedir. Anne ve babaların çocukları üzerinde çok büyük etkileri vardır. Kültür de çocuk tarafından anne-babanın

beklentileri doğrultusunda içselleştirilir. Bu ilk öğrenmeler çocuğun ilerideki gelişmesinin temelini oluşturmaktadır(Özkalp, 2008:106).

Easton ve Dennis, ABD’de çocuklar üzerinde yaptıkları araştırmalarında siyasal toplumsallaşmanın dört temel aşamayı içerdiğini söylemişlerdir;(Easton ve Dennis, 1969: 111-114’den aktaran: Gökhan Zengin).

1. Politikleşme aşaması: Çocuğun aile ve okul çevresinin dışında, üstün bir otoritenin olduğunu fark etmesi.
2. Otoritenin kişiselleşmesi: Bu aşamada çocuk siyasal otoriteyi bir siyasal liderde simgeleştirir. Bundan sonrada çocuk açısından bu kişi ile siyasal otorite özdeş görülmektedir.
3. İdealleştirme: Çocuk için bu aşamada, kişiselleşmiş siyasal otorite, hata yapmayan, herkesten daha bilgili, iyiliksever bir “üstün güç”tür.
4. Kurumsallaşma: Bu aşamada birey siyasal öznelerin kişisel niteliklere indirgenmesi evresini aşar ve siyasal özneler sürekli ve istikrarlı kurumlar haline dönüşmektedir. Bu aşama ergenlik çağında oluşur ve gençlik ile onu izleyen yıllarda da devam eder.

Ailenin siyasal toplumsallaşma üzerindeki etkisini önemli olarak görmektedir. Ailenin demokratik yapıda olup olmaması, örneğin aileyi ilgilendiren kararlarda çocuğun düşüncesinin alınıp alınmaması, çocuğun gelecekteki siyasal davranışlarını etkilemektedir. Bireylerin eğitim düzeyi ve toplumsal statüleri yükseldikçe aile içindeki kararlara katılma oranları, siyasal katılım eğilimleri ve siyasal etkinlik duyguları yükselmektedir (Alkan,1989:69).

Çocukların siyasal yönlendirilmesinde ailenin ilk siyasal toplumsallaşma aracı” olduğu ifade etmekte Çocuğun, anne-babasının siyasal konularda hem kendisiyle hem de başkalarıyla yaptıkları konuşmaların etkisiyle anne ve babasının siyasal görüşleri üzerinden bir siyasal kimlik inşa ettiğini ve siyasal tercihlerini belirlediğini savunmuştur ve siyasal görüşleri üzerine konuşan anne-baba, bu yolla siyasal kimliklerini çocuklarına aktarmaktadır(Ventura, 2001:666).

Siyasal toplumsallaşma sürecinde, siyasal parti kimliğinin aşılmasında aile en büyük faktördür. Ailede anne- baba-çocuk arasında siyasal bilgi alışverişinin olması çocukların küçük yaşta bir siyasal partiyi ve anne-babanın desteklediği siyasal parti olma olasılığını arttırmaktadır. Eğer anne ile baba arasında kimliği benimsenen parti konusunda uyum varsa, çocuğun da aynı partiyi desteklemesi, doğal olarak daha büyük bir olasılıktır(Aydın ve Özbek, 2004:148).

Ailenin siyasal toplumsallaşma sürecine olan etkisi açıktır. Çünkü aile çocuğun dış dünyaya açılan ilk penceresidir. Çocuk otorite ile ilk bağlantısını ailede sağlar. Yapılan araştırmalar ailenin oy davranışı ile çocukların siyasal davranışları arasında ilişkilerin olduğunu ortaya koymuştur. Aile üyeleri bazı siyasi değerleri ve tutumları bilerek ve isteyerek çocuğuna aktarırken, bazen ise çocuklar ev ortamında kendiliğinden siyasetle ilgili konular hakkında aile bireylerinin davranışlarını izleyerek bilgi edinirler(Türkkahraman, 2000:31).

Toplumsallaşma süreciyle bağlantılı olarak gelişen siyasal toplumsallaşma sürecinde ailenin toplumsallaşma sürecine doğrudan bir etkinliğinden ziyade, siyasal toplumsallaşma dolaylı ve temel siyasal yönelimlerin oluşmasında etkili bir konumda bulunduğu söylenebilir. Clausen’e göre “O temel siyasal yönelimlerin etkin bir biçimde etkilemesi ve mevcut siyasal kültürü bir kuşaktan diğerine iletebilmesi nedeniyle anahtar ajan olmaktadır”(Clausen, 1968:134-144).

Yalnızca eğitim değil “ana-babanın birey olarak kişilik özellikleriyle karışmış biçimde aile biriminin yapısı bir aile içi çocuk yetiştirme yaklaşımını kısmen belirlemektedir”(Gander ve Gardiner, 1993:275).

2.1.2. Eğitim Kurumları (Okul ve Eğitim)

Eğitim kurumları daha resmi ve örgütlü toplumsallaşma kurumlarıdır. Okul yaşamı sadece bilgi ve beceri değil, toplumsal sorumlulukları da öğretir. Bu nedenle çocuğu etkileyen ilk organizasyonun eğitim kurumları olduğunu söylemek mümkündür(Özkalp, 2008:108).

Bir sosyal kurum olarak eğitim, “yetişkin nesiller tarafından sosyal hayata hazır olmayan nesiller üzerinde uygulanan etkilene işlemlerini kapsamaktadır. Eğitim bu yönüyle düşünüldüğü zaman genel ve özel eğitim olarak iki grupta toplanmaktadır. Genel eğitim toplumun bütün fertlerinin sosyalleşme sürecini ve sosyal yaşantıya katılma çabalarını içine almaktadır. Özel eğitim ise bir ferde yetenek ve isteğine bağlı olarak belirli bilgi ve becerilerin kazandırılması faaliyetidir”. Bu nedenle eğitim, fertlerin toplum içinde uyumlu bir şekilde yaşamalarını sağlayacak olan toplumsal kuralları öğrenmelerinde etkili bir rol oynamaktadır(Eroğlu, 1995:101).

Eğitim faaliyetinin yürütüldüğü temel kurumun okul olduğunu belirten Elkin’e göre “Okulun toplumsallaşmacı işlevi çocuğu eğitmektedir”. Bu da kültürel bir takım bilgi ve becerilerin ona aktarılması biçiminde olmaktadır.”(Elkin, 1995:81). Okul, toplumsallaşmayı gerçekleştirmenin yanında siyasal toplumsallaşma açısından da önemli bir araç olarak görülmektedir. Bu açıdan okul, “çocukların ailesel olmayan bir otorite ile karşılaştıkları ikincil toplumsal kurum olarak, çocuğun ailesi ile olan bağlarının gevşetildiği, aile ve akrabalık gibi ilişkilerin ötesinde bir kurum olmaktadır.” (Clausen, 1968:153-164).

Siyasal toplumsallaşmanın devamlılığı açısından da bireylerin siyasal yönelimlerinin etkilendiği okul, önem arz eden bir konumda yer almaktadır. Easton ve Dennis’inde belirttikleri gibi “yeni kuşakların politik yönelimleri öğrenme kabiliyeti gelişmedikçe var olan politik sistemin sürmesi mümkün olmamaktadır.” (Easton ve Dennis, 1969:24).

Siyasal sistem eğitim sistemi aracılığıyla, eğitim yoluyla genç nesli kendi sistemine sadık bir insan olarak yetiştirmeyi hedefler. Bu nedenle de eğitim programları hem siyasal bağlılık hem de siyasal bilgiyi iletmek ve vermek amacına yönelik olmuştur(Türkkahraman, 2000:33-34). Bu bağlamda Turan’a göre, “sisteme ilişkin doğru bilgiler edinilmesi, onun daha güçlü bir siyasal etkinlik duygusuna sahip olmasını mümkün kılabilir”(Turan, 1986:57).

2.1.3. Arkadaş Çevresi ve Sosyal Gruplar

Toplumsallaşma süreci içinde diğer önemli bir unsur da çocuğun yaş grubundaki arkadaşları ve sosyal gruplardır. Siyasal davranışlar küçük yaşlarda belirlenmekte, toplumsallaşma süreciyle paralel olarak pekiştirmektedir. Daha sonraları, statü değişiklikleri onu etkileyecektir. Askere gitme, işe girme, evlenme, coğrafi yer değiştirme, meslekte başarı siyasal davranışlar üzerinde daha da belirleyici bir yönde etki yapmaktadır(Çam,1995:178).

Bireyin, arkadaş çevresinin ergenlik döneminde kişiliğin biçimlenmesi, rol beklentileri açısından bir model teşkil etmesi bakımından önemlidir. Arkadaşlık gruplarının yaşamın her döneminde etkinliğinden söz etmenin mümkün olduğuna dikkati çeken Alkan ve Ergil, “benzeyiş grubu olarak, rol beklentilerini belirleyen kişiler olarak, düzen ve davranış modelleri olarak arkadaşlar önemlerini sürdürürler. Onlar topluma karşı yönelen ilgi ve ilişkilerimizin duygusal kişisel birincil nitelikteki bağlarıdır. Yaşamın içinde bulunduğumuz döneme göre değişik görünüm kazanırlar.”(Alkan ve Ergil, 1980:73). Arkadaşlık gruplarının etkisi bir gelişim dönemiyle sınırlı kalmamaktadır(Bozkurt, 2004:125).

Arkadaşlık gruplarının bireyin siyasal yönelimlerini fazlaca etkilediği söylenebilir. Siyasal yönelimlerde etkili olan ailenin ergenlik döneminde etkisinin zayıfladığı görülmektedir. “Bireyin politik tutumlarının özgül, ayrıntılı bir nitelik kazanmaya başladığı yaşlarda, arkadaş grubunun etkisinin belki de ailenin etkisini aşan bir önem kazandığına

dikkati çeken çalışmalar da vardır.”(Dawson ve Prewit 1969:127-129’dan aktaran Kalaycıoğlu ve Sarıbay).

2.1.4. Siyasal partiler

Siyasal toplumsallaşma bireylerin siyasal sistemdeki rollerinin neler olduğunun öğrenilmesi, siyasal kültürü oluşturan değerlerin, inançların ve davranış kalıplarının benimsenmesi ve devam ettirilmesi sürecini ifade etmektedir. Siyasal toplumsallaştırma sürecinde aile, okul, arkadaş grubu, kitle iletişim araçları gibi kurumlarla birlikte siyasi partilerinde önemli işlevleri bulunmaktadır(Dursun, 2006:260).

Siyasi partilerin evrensel olarak yerine getirdikleri bir işlem topluma ya da onu oluşturan topluluklara kimlik kazandırmaktır. (Turan, 1986:100)

Siyasal partiler, bireyler tek başlarına bırakıldıklarında sisteme katılma konusunda isteksiz, olumsuz ve ilgisiz bir tutum içinde bulunurken partiler bunları harekete geçirerek sandığa gitmelerini, oy kullanmalarını sisteme çeşitli yollarla katılmalarını ve sistemi etkileyebilmelerini sağlamaktadır(Dursun, 2006:260).

Siyasal partilerin siyasal katılımı arttıran etkileri vardır. Örneğin kitle partileri yürüttükleri eğitim faaliyetleri ile bireylerin belli bir siyasal kültür, bilinç ve tutum kazanmalarında, siyasal ortamı algılamalarında ve katılım göstermelerinde etkili olmaktadır. Çok sayıda insanı siyasal sürece katılmaya yönlendiren siyasal partiler, bireylerin siyasal sistemle güçlü ve sürekli bir ilişki kurmalarına yeni tutum, inanç ve davranış kalıpları kazanmalarına, mevcut tutumların ve inançların daha da pekiştirmesine yardımcı olmaktadır. Bu önemli katkıları sağlarken diğer yandan da siyasal değerlerin inançların ve kalıpların benimsenmesinde de etkili olmakta ve bu yolla partiler toplumsal bütünleşmede ve toplumun gelişiminde belli roller oynamaktadırlar(Dursun, 2006:261).

Siyasi partilerin toplumsallaştırmaya katkıları üç ayrı alanda olabilmektedir. Birinci katkıda partiler, siyasal sistemin nasıl işlediğine, seçim kurallarının ne olduğuna, hangi devlet dairesinin hangi işi gördüğüne dair yürütme ve yasama bilgilerini halka aktararak öğretici olarak faaliyette bulunabilmektedir. İkincisi partilerin siyasal sistemle ilgili değerlerin kitlelere iletilmesine, halkça benimsenmesine aracı olabilmektedirler. Üçüncüsü de partiler kendi varlıklarını devamını sağlamak için siyasetle daha yakından ilgilenen bir kadronun yetişmesine, beceri kazanmasına yardımcı olarak siyasal sistemin işleyişine katkıda bulunmaktadır(Dursun, 2006:262).

2.1.5. İdeolojiler

İdeolojiler, özellikle son iki yüzyıllık dönemde toplumların kaderlerinde son derece etkili olmuş ve önemli değişimlere neden olmuştur. Geçtiğimiz yüzyıl için ideolojiler çağı da denmiştir. İdeoloji, siyaseti konu edinen disiplinlerin en önemli tartışma alanlarından birisidir. Bu yüzden de siyaset, siyasallık ve ideoloji iç içe geçmiş konulardır(Akın, 2009:85).

“İdeoloji, bireysel ya da kolektif bir davranışın temelini oluşturan bir felsefi ve siyasal öğretiyi oluşturan genel fikirler sistemidir”. İdeolojiler devamlı olarak, sosyal değişimlerin ve bunun beraberinde gelen parti siyasal uyumsuzluklarının sonucu olarak değişirler (Brug,1999:149) ve seçmenlerin ilgilerini siyasal partiler arasındaki farklılığa odaklamalarına yardımcı olur(Downs, 1957:98).

İdeolojinin birbirlerinden oldukça farklı ve çok fazla sayıda tanımını yapmak mümkündür(Eagleton, 2005:18). İdeolojiler, bireyin siyasal toplumsallaşmasının yönünü ve yöntemini belirleyen önemli araçlardır. İnsanlık tarihinde ideolojiler dolayısıyla toplumların elde ettiği tecrübeler, geçtiğimiz yüzyılı bundan önceki dönemlerden özellikle farklılaştırmıştır. Savaşlar, ihtilaller, devrimler gibi olayların merkezinde ideolojiler yer almıştır(Eagleton, 2005:235).

İdeolojinin semboller ve siyasal iletişim ile ilişkisi de burada kurulabilir. Althusser, ideolojiyi, “bireylerin gerçek var oluş koşullarıyla aralarındaki hayalî ilişkilerini temsil etme” olarak tanımlamakta ve dini, ahlaki, hukuki ve siyasal ideoloji aynı zamanda birer “dünya görüşü” olarak belirtmektedir. Bu dünya görüşleri bir taraftan gerçekliğe tekabül etmezken bir taraftan da gerçekliğe “ima yollu” değindikleri de kabul edilmektedir. Ancak Althusser, ideolojide gerçek dünyanın hayali olarak tasarlandığı görüşündedir(Althusser, 2000:51-54).

2.1.6. Kitle İletişim Araçları

Günümüzde siyasal toplumsallaşmanın en önemli araçlarından biri kitle iletişim araçlarıdır. Bu araçlar içerisinde, radyo, televizyon, gazete, sinema, tiyatro ve elektronik basın yer almaktadır. Kitle iletişim araçları dolaylı nitelikte bir siyasallaşma aracıdır. Özellikle günümüz toplumlarında kitle iletişim araçları her türlü siyasal akımın mesajlarını devamlı ileten önemli bir kaynaktır. Kitle iletişim araçlarının dünyayı küçültülmüş duruma sokması, dünyanın her yerinde olup biten siyasal olaylardan haberdar olmamıza yaramaktadır(Sarıbay ve Ögün, 1999:66-67).

Kitle iletişim araçları esas olarak bu sosyalleşme unsurlarının mesajlarını ileten bir araçtır. Genel olarak bakıldığında kitle iletişim araçları süregelen yönelimleri değiştirmekte veya yenilerini yaratmakta ya da var olanları güçlendirmektedir. İletişim araştırmalarının çoğu, bize medyanın siyasal tutumlar üzerindeki etkisinin genellikle statükoyu güçlendirme yönünde belirlediğini göstermektedir. Günlük politik olaylara dair en önemli enformasyon kaynağı olması, bu sebeple de geçmişte ailemizden, okulumuzdan, arkadaşlarımızdan ve diğer aktörlerden edindiğimiz politik bilgileri genellikle pekiştirir(Sarıbay ve Ögün, 1999:67).

Kitle iletişim araçlarının ortaya çıkması ve yaygınlaşması ve bu gelişmelerin neticesinde toplumsal hayatta önemli bir yere sahip olmasıyla birlikte, “Kitle iletişim araçları, okuyucu, dinleyici ve izleyicilere belli tutum ve değerleri aktarma ve bunların benimsenmesine yardımcı olma gibi işlevleri de yerine getirmektedir”(Balcı, 2007:155).

İnsanın, siyasal değer, inanç ve tutumları zaman içinde oluşmakta ve kendisi de bu süreçte önemli bir rol oynamaktadır. Birey, doğuştan sahip olmadığı siyasal değer yargılarını, inançlarını ve tutumlarını bir öğrenme süreci içerisinde zamanla geliştirmektedir(Bektaş, 1996:69).

Siyasal sistemler açısından bakıldığında ise, siyasal sistemlerin buldukları ortamda varlıklarını sürdürebilmek ve etkin bir davranışa sahip olmak için kendilerine ait düşünce, değer yargıları ve tutumları yaymak ve bunları benimsetmek zorunda oldukları görülmektedir. Siyasal sistemde bunu gerçekleştirmek için genellikle yaygın bir şekilde kitle iletişim araçları kullanılmaktadır. Siyaset giderek medya aracılığı ile kurulmaktadır. Siyasi partiler, bu çalışmaları çeşitli kitle iletişim araçları vasıtası ile yürütmektedir. Bu çalışmalar için elektronik medya (televizyon, radyo), basılı medya (gazeteler, dergiler), gösterge medyası (billboardlar, işaretler, posterler), kişisel temaslar ve diğer medya (posta, telefon) yaygın bir şekilde kullanılmaktadır(Fidan, 2000:37,68).

Kitle iletişim araçları, bireyin etkin olarak siyasal sisteme ilişkin inanç, değer ve bilgileri öğrenmesi ve benimsemesi ile siyasal-ideolojik kimliğinin biçimlenmesi bağlamında en etkin araçlardan biridir. Kitle iletişim araçları etkili bir siyasal toplumsallaşma aracına dönüşmesi ile birlikte siyasetin düşünce ve algılama biçimleri, ilişkileri, aktörleri ve kurumları kitle iletişim araçları yoluyla değişime uğramıştır. Siyasal güç/iktidarın elde edilmesi ve korunması, siyasal rızanın sağlanması için basın, siyasal aktörlerin teşhir edildiği, sunulduğu, yaşadığı, sığındığı, mücadele ettiği ve korunduğu arenalara dönüşmüştür(Çebi, 2002:1-2).

Fertlerin siyasi anlamda sosyalleşmesine tesir ederler. Bu hususta Özellikle gündem koyma ve tespit özellikleri açısından, kitle iletişim araçlarının etkisi belirlenmiştir(Tokgöz, 1978:67).

Kitle iletişim araçları, kendi başlarına anlam bildiremeyen olayların (ve özellikle de siyasal olayların) anlaşılabilir kılınmasına aracılık etmektedir(Hall, 1994:200). Bu hususta Baker, kitle iletişim araçlarının okul ve dolayısıyla da öğretmenler gibi “bilgilendirerek biçimlendirme” işlevlerine dikkat çekmektedir. Bu yüzden kitle iletişim araçlarının tarihsel süreçteki gelişimlerinde, iktidarlar açısından sahip oldukları işlevsel konum önemli ve belirleyici olmuştur(Baker, 2006:101). Özellikle radyo ve televizyon aracılığı ile ekonomik yönden gelişmiş ülkelerin olgularını aktararak onların siyasal, ekonomik, toplumsal ve kültürel yaşantılarına özgü bilgiler vererek gelişmekte olan ülke insanının kendi gelenekleri üzerinde değişik yönden düşünmesini sağlayarak, ülke de “değişik entelektüel iklim” yaratırlar(Aziz, 1982:52).

Tutum en genel anlamıyla tutulan yol, davranış anlamına gelmektedir. Bir başka ifadeyle tutum, bir nesneye ya da olaylara karşı sürekli olarak aynı biçimde davranmaya neden olan öğrenilmiş eğilim olarak tanımlandığı gibi “bir obje ile birey arasında etkileşim sonucu, davranışı hazırlayan bir ön hazırlıktır” da denilmektedir(Canöz, 2003:22).

Tutumlar ya doğrudan deneyimle gelişmekte ya da toplumsallaşma ile başkalarından öğrenilmektedir(Mutlu, 1998:336). Tutumlar, birbirini etkileyerek yeni oluşan tutumu biçimlendirme özelliğine sahiptirler. Buradan yola çıkarak birbirinin etkisinde kalan tutumların genel olarak birbirleriyle tutarlı bir örüntü ortaya çıkardığı görülmektedir(Canöz, 2003:24).

Kitle iletişim araçları ile program ve propagandalarda, insanların oy verme davranışlarına etkide bulunabilmek amacıyla, tutum değişikliği yaratabilmek ya da var olan tutumları pekiştirebilmek için siyasi partiler ve adaylar yoğun çaba sarf etmektedirler. Yapılan araştırmalar kitle iletişim araçlarının bireylerin siyasal tutumlarını değiştirdiğini ve halkın siyasal olaylar ve aktörler hakkında düşünüp hissettiklerini etkilediğini de göstermektedir (Milburn,1998:257).

Özetle, mesajın içerik, görüntü, yer ve zaman olarak uygun hazırlanması ve hedef kitlenin dikkatinin çekilmesi, mesajın başarısında önemli bir etkidir. Öte yandan Mesajın uygun kanalla aktarılması ve dili de iletişim başarısını arttırmaktadır. Yapılan araştırmalar yüz yüze verilen mesajların, kitle iletişim araçlarından verilen mesajlara göre daha etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak bu, kitle iletişim araçlarının önemsiz olması anlamına gelmemektedir. Fikir ve kanaatler daha çok kitle iletişim araçları kanalıyla yayılarak kamuoyu önderlerine ulaşmakta ve onlar bu kanalla aldıkları mesajları yorumlayarak diğer insanlarla paylaşmaktadırlar(Kalender, 2003:62).

Sonuç olarak, iletişimde mesajın özellikleri ve nasıl sunulduğu mesaja yönelik tutumların nasıl biçimlendiğini anlamada önemli bir yer tutmaktadır. Bu bağlamda, kitle iletişiminde mesaja muhatap olan kitleler için mesaj hazırlama ve sunma uzmanlık ve yetkinlik gerektiren bir süreçtir. Kaynağın hedef kitlenin özelliklerini dikkate alarak bir mesaj hazırlama ve sunma yoluna girmesi, tutum değişiminde beklenen etkinin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Çağımızın modern toplumlarında özellikle kitle iletişim araçlarının bireyleri dolaylı yoldan toplumsallaştırma sürecini etkileyen araçlardır(Özkalp, 2008:109-110).

3. Araştırma Evreni ve Örneklemi

Karaman ili seçmenlerinin siyasal tercihlerinde etkili sosyal unsurları belirlemek amacıyla

Karaman İli merkez mahallelerinde alan araştırması gerçekleştirilmiştir. Örneklem seçiminde rastlantısal örneklem metodu kullanılmıştır. Karaman İli merkez seçmenlerine yüz yüze anket uygulaması yapılmış ve ön inceleme sonucunda 703 anket analiz için uygun görülmüştür.

Karaman İli nüfusu 231.872, nüfus/seçmen oranı %58.55, 2007 Genel seçimlerinde 3 Milletvekili Meclise girmiştir. 2007 Genel Seçimlerinde toplam seçmen sayısı 142.401, katılım oranı ise %89.68 oranında olmuştur. Merkez seçmen sayısı 62.949 kişi olduğu belirlenmiştir.²

3.1. Veri Toplama Araçları

Karaman ili seçmenlerinin siyasal tercihlerinde etkili sosyal unsurları belirlemek amacıyla 4 demografik, 11 siyasal tercihlerle ilgili 15 sorudan oluşan anket hazırlanmıştır. 9 soru 5'li likert ölçeği tipinde sorulardan oluşmaktadır. 5'li likert ölçeğinde Hiç etkili değil(1), Etkili değil(2), Kararsızım(3), Etkili(4), Çok etkili(5) Aralıklarında cevaplar alınmıştır.

3.2. Verilerin Analizi ve Kullanılan Testler (Tests used for and data analysis)

Elde edilen veriler SPSS istatistik program kullanılarak elektronik ortamda işlenmiştir. Verilerin analizinde sırasıyla; ankete katılanların demografik özellikleriyle, seçmenlerinin siyasal tercihlerinde etkili sosyal unsurları arasındaki farklılıkları ortaya koymak amacıyla frekans analizi, t-Testi (Independent Samples T-Test) ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) aracılığıyla test edilmiştir. Çoklu karşılaştırmada Multi Comparisons ve Tukey testi uygulaması esas alınmıştır.

3.3. Amaç ve Önem

Bu çalışmada esas amaç Karaman ili seçmenlerinin siyasal tercihlerini etkileyen sosyal unsurları belirlemek amacıyla Karaman merkez mahallelerinde yüz yüze yapılan alan araştırmasıyla, cinsiyet, yaş, eğitim, gelir gibi demografik özelliklerine göre karşılaştırılarak siyasal tercihlerini etkileyen sosyal unsurları belirlemektir.

3.4. ARAŞTIRMADA ELDE EDİLEN BULGULAR

3.5. Araştırmaya Katılanlara İlişkin Demografik Bilgiler

Araştırmaya katılanların cinsiyetlerine ilişkin dağılıma bakıldığında % 65,3'nün erkek, % 34,7'sinin kadın olduğu görülmektedir

Araştırmaya katılanların yaşlarına göre dağılıma bakıldığında % 50.8'nin 31-45 yaşları arasında oldukları görülürken, %30.3'ünün 18-30, % 16,6'sının 46-60 yaşları arasında, % 2,3'ünde 61 ve üstü yaşlarda olduğu ortaya çıkmaktadır

Araştırmaya katılanların eğitim durumlarına ilişkin bilgilere bakıldığında ise, % 34.0'ü ilkökul, %20,8'i lise, %18,2'si üniversite, %16,8'i ortaokul, % 6,7'si lisansüstü %3,5'nin ise eğitimsiz bireylerden oluştuğu görülmektedir

² <http://www.teknobaz.com/2010/01/26/tuik-2009-yili-nufus-sayimina-gore-tum-illerin-nufuslari/>

Araştırmaya katılanların aylık gelirlerine ilişkin bilgilere bakıldığında ise, Araştırmaya katılanların % 30,0'nun 651- 1000 TL arası gelire sahip oldukları görülürken, % 27,9'nun 650 TL ve altı, % 17,8'nin 1001-1500 TL arası, % 9,2'sinin 1501-2000 TL arası, %5,4'ü 3001TL ve üstü gelire sahip iken, % 5'i 2501-3000TL arası olduğu, %4,7'si de 2001-2500 TL arası gelire sahip oldukları görülmektedir. Bu verilere göre araştırmaya katılanların % 57,9'nun 1000TL ve altı gelire sahip kişilerden oluştuğu görülmektedir.

3.6. Seçmenlerin Siyasal Tercihlerinde Etkili Sosyal Unsurlar

Seçmenlerin siyasal tercihlerinin oluşumunda birden fazla unsurun etkili olduğu bilinmektedir. Bunlar aile, eş, arkadaşlar, hemşeriler ve ünlü kişiler olabildiği gibi medya, üyesi olunan dernek, mensubu olunan cemaat ve kişinin okulu olabilmektedir. Ancak unsurları belirlemek amacıyla Tablo 1'deki unsurlar beşli likert ölçeği şeklinde sorulmuştur. Ölçekte 1 hiç etkili değil ve 5 çok etkili anlamındadır. Sonuçlar aşağıda Tablo 1'de görüldüğü gibidir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılanların Siyasal Tercihlerini Oluşumunda Etkili Unsurların Önem Dereceleri

	Ort.	Ss.
Ailem (anne, baba, çocuk)	2,75	1,40
Eşim	2,64	1,43
Medya	2,54	1,38
Arkadaşlarım	2,50	1,31
Üyesi olduğum dernek ve sivil toplum kuruluşları	2,26	1,30
Mensubu olduğum cemaat	2,12	1,27
Hemşerilerim	2,09	1,22
Okulum	2,06	1,24
Ünlü kişilerin tercihleri	1,94	1,18

Siyasal tercihlerinin oluşumunda etkili olan unsurlara önem dereceleri açısından bakıldığında birinci sırada etkili olan ailem (anne, baba, çocuk) (A.O=2,75) unsuru gelirken; İkinci sırada “eşim” (A.O=2,64) unsuru; üçüncüsü medya (A.O=2,54), arkadaşlarım (A.O=2,50), üyesi olduğum dernek ve sivil toplum kuruluşları (A.O=2,26), mensubu olduğum cemaat (A.O=2,12), hemşerilerim (A.O=2,09), okulum (A.O=2,06) ve ünlü kişilerin tercihleri (A.O=1,94) şeklinde sıralanmaktadır. Ortaya çıkan bu verilere göre Karaman İli seçmeninin siyasal tercihlerinin oluşmasında “aile, eş ve medya” en önemli unsurları oluştururken, hemşerilerim, okul ve ünlü kişilerin tercihi olması ise en önemsiz unsurları oluşturmaktadır.

Siyasal tercihlerin oluşmasında en etkili unsurun aile (A.O=2,75) olarak belirlenmesinde, siyasallaşma olgusunun ailede başlamasının büyük önemi bulunmaktadır.

Karaman ili seçmeninin siyasal tercihlerinin oluşmasında etkili olan unsurları gösteren bu ortalamalar, en önemli unsurun aile olduğunu ortaya koyarken; eş, medya ve arkadaşlarında aileden sonraki en önemli unsurlar olduğuna işaret etmektedir. Ünlü kişilerin tercihi ve kişinin okulunun siyasal yönü ise siyasal tercihin oluşmasındaki en az öneme sahip unsurlar olarak ortaya çıkmaktadır.

Karaman İli seçmeninin genel itibariyle kadın seçmenlerin eşlerinden fazla miktarda etkilendiklerinin göstergesi olmaktadır. Bu nedenle siyasal tercihlerin oluşmasındaki en önemli unsur olarak “eşim” çıkmaktadır.

Karaman ilinde farklı sosyal ve kültürel etkinliklerin olmaması, bireyleri kitle iletişim araçlarına yöneltmekte boş vakitlerini kitle iletişim araçlarıyla geçirmelerine neden olmaktadır. Bu durum ise siyasi konulara ilgisi olan bireyler için bilgi ve haber kaynağı olurken ve siyasi tercihlerin oluşmasına da etki ederek en önemli üçüncü unsurun medya olmasına katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda kitle iletişim araçları, halkın sosyalleşmesinde, siyasal ve sosyal kararlara varmasında, günlük bilgi ihtiyacını karşılamaında önemli rol oynar. Kitle iletişim araçlarının, toplumun siyasal yönden olgunlaşmasında, demokratik davranışı ve temel hakları içselleştirerek karar verme sürecinde, doğru etkilenmesinde büyük bir önemi vardır.

3.6.1. Cinsiyete Göre Siyasal tercihlerin Oluşmasında Etkili Unsurlar

Araştırmaya katılanların siyasal tercihlerinin oluşumunda etkili olan unsurların cinsiyete göre bir farklılığın olup olmadığını ortaya koymak amacıyla bağımsız örneklem T-testi uygulanmıştır. Elde edilen verilere göre katılımcıların “üyeleri olduğum dernek ve sivil toplum kuruluşları” değişkenine verdikleri önem bakımından cinsiyetler arasında anlamlı farklılaşma vardır ($t=2.153$, $p<.05$). Bu değişkene kadınlar (A.O=2.41) erkeklere (A.O=2.19) göre daha fazla önem atfetmektedirler (Bakınız Tablo 2).

Tablo 2. Cinsiyete Göre Siyasal Tercihlerini Oluşturmada Etkili Unsurlar

	Kadın (n=244)		Erkek (n=459)		Bağımlı İki Grup t Testi	
	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	T	p
Ailem (anne, baba, çocuk)	2,87	1,40	2,69	1,41	1,659	0,098
Arkadaşlarım	2,55	1,34	2,48	1,30	0,691	0,490
Üyesi olduğum dernek ve sivil toplum kuruluşları	2,41	1,37	2,19	1,25	2,153	0,032
Medya	2,75	1,38	2,42	1,36	2,962	0,033
Ünlü kişilerin tercihleri	2,09	1,27	1,86	1,11	2,470	0,014
Okulum	2,10	1,27	2,04	1,23	0,641	0,521
Mensubu olduğum cemaat	2,18	1,31	2,09	1,25	0,967	0,334
Hemşerilerim	2,14	1,26	2,07	1,19	0,679	0,497
Eşim	2,78	1,45	2,57	1,41	1,843	0,066

Siyasal tercihlerin oluşmasında cinsiyet ile “medya”ya verilen önem bakımından anlamlı farklılaşma vardır ($t=2.962$, $p<.05$). Cinsiyetlere göre siyasal tercihlerin oluşmasında “medya” ya atfedilen önem kadınlarda (A.O=2.75) daha yüksekken, erkeklerde (A.O=2.42) daha düşük olmaktadır. Bu ortalamalara göre kadınlar siyasal tercihlerini oluştururken medyadan daha fazla etkilenmektedir. Katılımcıların “ünlü kişilerin tercihleri” olması değişkenine verdikleri önem bakımından da cinsiyetler arasında anlamlı farklılaşma vardır. ($t=2.470$, $p<.05$). Siyasal tercihlerin oluşmasında ünlü kişilerin tercihleri kadınlarda (A.O=2.09) erkeklerden (A.O=1.86) daha önemli olmaktadır. Elde edilen veriler kadın seçmenlerin, erkek seçmenlere göre siyasal tercihlerin oluşmasında “üyeleri oldukları dernek ve sivil toplum kuruluşları”, “medya” dan ve “ünlü kişilerin tercihlerinden” daha fazla etkilendikleri ortaya çıkmaktadır.

3.6.2. Yaş Düzeylerine Siyasal Tercihlerin Oluşmasında Etkili Unsurlar

Yaş gruplarına göre siyasal tercihlerin oluşumunda etkili olan unsurlarda bir farklılık olup olmadığına bakıldığında veriler Tablo 3’te görüldüğü gibidir.

Tablo 3. Yaş Grubuna Göre Siyasal Tercihlerini Oluşturmada Etkili Unsurlar

	Yaş Grubu								Anova Testi	
	18-30 (n=213)		31-45 (n=357)		46-60 (n=117)		61 ve üzeri (n=16)			
	Ort	Ss.	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	Ort	Ss.	F	p
Ailem (anne, baba, çocuk)	2,86	1,36	2,63	1,42	2,93	1,39	2,63	1,71	1,991	0,11
Arkadaşlarım	2,47	1,31	2,47	1,31	2,62	1,31	2,81	1,56	0,758	0,52
Üyesi olduğum dernek ve sivil toplum kuruluşları	2,38	1,30	2,21	1,31	2,23	1,28	2,19	1,28	0,797	0,49
Medya	2,47	1,39	2,56	1,37	2,61	1,39	2,38	1,31	0,348	0,79
Ünlü kişilerin tercihleri	1,93	1,22	1,99	1,20	1,81	1,04	2,06	1,12	0,751	0,52
Okulum	2,02	1,25	2,15	1,28	1,85	1,10	2,06	1,39	1,769	0,15
Mensubu olduğum cemaat	2,13	1,31	2,15	1,27	1,99	1,17	2,25	1,34	0,543	0,65
Hemşerilerim	2,09	1,26	2,10	1,21	2,03	1,12	2,50	1,51	0,717	0,54
Eşim	2,68	1,44	2,57	1,42	2,69	1,37	3,31	1,66	1,553	0,20

Not: (i) n=703; (ii). (iii) Parantez içindeki rakamlar gruptaki örnek sayısını göstermektedir.

İstatistiksel bakımdan anlamlı farklılık oluşmamaktadır. Yaş düzeylerine göre siyasal tercihlerin oluşmasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamaktadır

3.6.3. Eğitim Düzeylerine Göre Siyasal Tercihlerin Oluşmasında Etkili Unsurlar

Eğitim düzeylerine göre siyasal tercihlerin oluşumunda etkili olan unsurlarda bir farklılık olup olmadığına bakıldığında veriler Tablo 4’te görüldüğü gibidir.

Tablo 4. Eğitim Durumuna Göre Siyasal Tercihlerini Oluşturmada Etkili Unsurlar

	Eğitim durumu												ANOVA TESTİ	
	Eğitimsiz (n=25)		İlkokul (n=239)		Ortaokul (n=118)		Lise (n=146)		Üniversite (n=128)		Lisansüstü (n=47)			
	Ort.	Ss	Ort.	Ss.	Ort.	Ss	Ort.	Ss	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	F	P
Ailem	2.80	1.63	2.59	1.42	2.81	2.39	2.94	1.34	2.50	1.39	2.51	1.46	1.702	0.132
Arkadaşlarım	2.76	1.51	2.46	1.31	2.58	1.28	2.51	1.27	2.53	1.33	2.83	1.40	1.342	0.244
Üyesi olduğum dernek ve sivil toplum kur.	2.60	1.41	2.25	1.31	2.24	1.29	2.23	1.23	2.24	1.34	2.36	1.31	0.434	0.825
Medya	2.60	1.44	2.55	1.36	2.55	1.38	2.56	1.41	2.47	1.39	2.47	1.33	0.120	0.988
Ünlü kişilerin tercihleri	2.20	1.38	2.21	1.31	2.08	1.25	1.75	1.00	1.57	0.88	1.70	0.98	7.131	0.000*
Okulum	2.10	1.43	2.24	1.30	2.10	1.21	1.98	1.14	1.74	1.16	2.10	1.32	2.936	0.012*
Mensubu olduğum cemaat	2.32	1.44	2.36	1.34	2.24	1.24	2.04	1.18	1.76	1.17	1.74	1.15	5.204	0.000*
Hemşerilerim	2.68	1.49	2.26	1.28	2.26	1.22	1.95	1.10	1.71	1.05	1.98	1.24	5.691	0.000*
Eşim	2.84	1.49	2.81	1.41	2.86	1.41	2.69	1.43	2.18	1.38	2.26	1.34	4.863	0.000*

Not: (i) n=703; (ii). (iii) Parantez içindeki rakamlar gruptaki örnek sayısını göstermektedir.

Siyasal tercihlerin oluşmasında en fazla “aile” unsurunun etkili olduğunu söyleyenler lise eğitimlilerde (A.O=2.94) olurken, “arkadaşlarım” olduğunu söyleyenler lisansüstü eğitimliler (A.O=2.83), “üyesi olduğum dernek ve sivil toplum kuruluşları” olduğunu söyleyenler eğitimsiz olanlar (A.O=2.60), “medya”nın olduğunu söyleyenler eğitimsiz olanlar (A.O=2.60), “ünlü kişilerin tercihleri” olduğunu söyleyenler ilkökul eğitimliler (A.O=2.21), “okulum” olduğunu söyleyenler ilkökul eğitimli olanlar (A.O=2.24), “mensubu olduğum cemaat” olduğunu söyleyenler ilkökul eğitimli olanlar (A.O=2.36), “hemşerilerim” olduğunu söyleyenler eğitimsiz olanlar (A.O=2.68), “eşim” olduğunu söyleyenler ortaokul eğitimliler (A.O=2.86), olduğu görülürken; eğitim düzeylerine göre siyasi tercihlerin oluşmasında etkili olan unsurlardan “ünlü kişilerin tercihleri”, “okulum”, “mensubu olduğum cemaat”, “hemşerilerim” ve “eşim” unsurları arasında istatistiksel bakımdan anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir. Bu unsurlardan birincisi “eş” (A.O=2.86, $p<000$) unsurunun en fazla ortaokul eğitimlilerde etkili olduğu olarak ortaya çıkmaktadır. İkincisi “hemşerilerim” (A.O=2.68, $p<000$) unsurunun en fazla eğitimsiz olanlarda etkili olduğu olarak ortaya çıkmakta; üçüncüsü ise “mensubu olduğum cemaat” (A.O=2.36, $p<000$) unsurunun en fazla ilkökul eğitimlilerde etkili olduğu olarak ortaya çıkmakta; dördüncü olarak “okulum” (A.O=2.24, $p<012$) unsurunun en fazla ilkökul eğitimlilerde etkili olduğu olarak ortaya çıkmakta; beşinci olarak “ünlü kişilerin tercihleri” (A.O=2.20, $p<000$) unsurunun en fazla eğitimsiz olanlarda etkili olduğu olarak ortaya çıkmaktadır.

Eğitim durumlarına göre farklılıkların görülebilmesi için Anova testi yapılmıştır. Bu test sonrasında hangi eğitim düzeyinde farklılık çıktığını analiz edebilmek için Multiple Comparisons testi yapılmıştır. Bu test sonucunda eğitim düzeylerine göre siyasi tercihlerin oluşmasında “ünlü kişilerin tercihleri” değişkenine baktığımızda; ilkökul eğitimliler ile lise eğitimliler arasında ($p=,002$) anlamlı farklılık oluşmuştur. Aynı değişkenin üniversite eğitimli olanlarla arasında ($p=,000$) anlamlılık farklılık vardır. Ortaokul eğitimliler ile üniversite eğitimliler arasında ($p=,007$) anlamlılık farklılık vardır.

Eğitim düzeylerine göre siyasi tercihlerin oluşmasında “okulum” değişkenine baktığımızda; ilkökul eğitimliler ile üniversite eğitimliler arasında ($p=,003$) anlamlı farklılık oluşmaktadır.

Eğitim düzeylerine göre siyasi tercihlerin oluşmasında “mensubu olduğum cemaat” değişkenine baktığımızda; ilkökul eğitimli olanlar ile üniversite eğitimliler arasında ($p=,000$) anlamlı farklılık oluşmakta, lisansüstü eğitimliler arasında ($p=,026$) anlamlı farklılık oluşmaktadır. Ortaokul eğitimliler ile üniversite eğitimliler arasında ($p=,033$) anlamlı farklılık oluşmaktadır.

Eğitim düzeylerine göre siyasi tercihlerin oluşmasında “hemşerilerim” değişkenine baktığımızda; eğitimsiz olanlar ile üniversite eğitimliler arasında ($p=,003$) anlamlı farklılık oluşmaktadır. İlkokul eğitimliler ile üniversite eğitimliler arasında ($p=,000$) anlamlı farklılık oluşmaktadır. Ortaokul eğitimliler ile üniversite eğitimliler arasında ($p=,004$) anlamlı farklılık oluşmaktadır.

Eğitim düzeylerine göre siyasi tercihlerin oluşmasında “eşim” değişkenine baktığımızda; ilkökul eğitimliler ile üniversite eğitimliler arasında ($p=,001$) anlamlı farklılık oluşmaktadır. Ortaokul eğitimliler ile üniversite eğitimliler arasında ($p=,002$) anlamlı farklılık oluşmaktadır. Lise eğitimliler ile üniversite eğitimliler arasında ($p=,033$) anlamlı farklılık oluşmaktadır.

Siyasal tercihin oluşmasında etkili olan birinci unsur, “eşim” olduğu görülmektedir. Bu verilere göre, eğitimsiz olanların siyasi tercihlerinin oluşmasında eşlerinden daha fazla etkilendiklerini görmekteyiz. Eğitim düzeyinin artmasına paralel olarak eş unsurunun

etkisinin azaldığı görülmektedir. Eğitim düzeyi yükseldikçe, siyasi bilgilenme arttığından eş unsurunun etkisinin dolaylı olarak azaldığını söylemek mümkün olacaktır. Bu sonuçlar siyasi tercihlerin oluşmasında etkili olan unsur ile eğitim düzeyine göre farklılık vardır.

3.6.4. Gelir Düzeyi Göre Siyasal tercihlerin Oluşmasında Etkili Olan Unsurlar

Gelir düzeyine göre siyasal tercihlerin oluşturulmasında etkili olan unsurlarda bir farklılık olup olmadığına bakıldığında veriler Tablo 5’te görüldüğü gibidir.

Tablo 5. Gelir Düzeyine Göre Siyasal Tercihlerini Oluşturmada Etkili Unsurlar

Gelir Düzeyi (TL)																
	650TL altı (n=196)		651-1000TL (n=211)		1001-1500TL (n=125)		1501-2000TL (n=65)		2001-2500TL (n=35)		2501-3000TL (n=35)		3001TL ve üstü (n=38)		Anova testi	
	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	F	p
Ailem	2.90	1.46	2.66	1.32	2.54	1.35	2.91	1.47	3.24	1.35	3.09	1.38	2.18	1.50	3.234	0.040
Arkadaşlarım	2.60	1.37	2.35	1.20	2.38	1.29	2.74	1.35	2.61	1.37	2.77	1.42	2.50	1.50	1.439	0.197
Üyesi olduğum dernek ve sivil toplum kur.	2.39	1.40	2.15	1.16	2.14	1.23	2.14	1.33	2.52	1.37	2.63	1.29	2.26	1.48	1.565	0.155
Medya	2.59	1.48	2.40	1.25	2.40	1.39	2.80	1.41	3.03	1.31	2.66	1.37	2.47	1.37	1.790	0.099
Ünlü kişilerin tercihleri	2.29	1.41	1.92	1.08	1.66	0.96	1.86	1.13	1.97	1.10	1.80	1.02	1.45	0.83	5.510	0.000
Okulum	2.27	1.39	1.99	1.07	1.91	1.20	1.95	1.20	2.36	1.37	2.34	1.43	1.55	1.01	3.174	0.004
Mensubu olduğum cemaat	2.44	1.46	2.16	1.15	1.82	1.07	1.91	1.21	2.15	1.28	2.31	1.35	1.42	0.95	5.898	0.000
Hemşerilerim	2.41	1.42	2.02	1.08	1.87	1.06	2.11	1.15	2.30	1.33	2.00	1.11	1.45	0.98	5.144	0.000
Eşim	2.99	1.46	2.50	1.32	2.54	1.45	2.66	1.42	2.39	1.34	2.83	1.44	2.03	1.44	3.966	0.001

Siyasal tercihlerin oluşmasında en fazla “aile” unsurunun etkili olduğunu söyleyenler 2001-2500TL gelire sahip olanlar (A.O=3.24), “arkadaşlarım” olduğunu söyleyenler 2501-3000TL gelire sahip olanlar (A.O=2.77), “üyesi olduğum dernek ve sivil toplum kuruluşları” olduğunu söyleyenler 2501-3000TL gelire sahip olanlar (A.O=2.63), “medya”nın olduğunu söyleyenler 2001-2500TL gelire sahip olanlar (A.O=3.03), “ünlü kişilerin tercihleri” olduğunu söyleyenler 650TL ve altı gelire sahip olanlar (A.O=2.29), “okulum” olduğunu söyleyenler 2001-2500TL gelire sahip olanlar (A.O=2.36), “mensubu olduğum cemaat” olduğunu söyleyenler 650TL ve altı gelire sahip olanlar (A.O=2.44), “hemşerilerim” olduğunu söyleyenler 650TL ve altı gelire sahip olanlar (A.O=2.41), “eşim” olduğunu söyleyenler 650TL ve altı gelire sahip olanlar (A.O=2.99), olduğu görülürken; gelir düzeyine göre siyasi tercihlerin oluşmasında etkili olan unsurlardan “ailem”, “ünlü kişilerin tercihleri”, “okulum”, “mensubu olduğum cemaat”, “hemşerilerim” ve “eşim” unsurları arasında istatistiksel bakımdan anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir. Bu unsurlardan birincisi “ailem” (A.O=3.24, p<040), unsurunun en fazla 2001-2500TL gelire sahip olanlarda etkili olduğu olarak ortaya çıkmakta ve gelir düzeyleri açısından en etkin unsur olarak gözükmemektedir. İkincisi “eşim” (A.O=2.99, p<001), unsurunun en fazla 650TL ve altı gelire sahip olanlarda etkili olduğu olarak ortaya çıkmakta; üçüncüsü ise, “mensubu olduğum cemaat” (A.O=2.44, p<000), unsurunun en fazla 650TL ve altı gelire sahip olanlarda etkili olduğu olarak ortaya çıkmakta; dördüncü ise, “hemşerilerim” (A.O=2.41, p<000), unsurunun en fazla 650TL ve altı gelire sahip olanlarda etkili olduğu olarak ortaya çıkmakta; beşincisi “okulum” (A.O=2.36, p<004), unsurunun en fazla 2001-2500TL gelire sahip olanlarda etkili olduğu olarak ortaya çıkmakta; altıncı olarak “ünlü kişilerin tercihleri” (A.O=2.29, p<000),

unsurunun en fazla 650TL ve altı gelire sahip olanlarda etkili olduğu olarak ortaya çıkmaktadır.

Gelir durumlarına göre farklılıkların görülebilmesi için Anova testi yapılmıştır. Bu test sonrasında hangi gelir düzeyinde farklılık çıktığını analiz edebilmek için Multiple Comparisons testi yapılmıştır. Bu test sonucunda Gelir düzeylerine göre siyasal tercihlerin oluşmasında “ailem” değişkenine baktığımızda; 650TL ve altı gelire sahip olanlar ile 1001-1500TL gelire sahip grup arasında ($p=,000$) anlamlı farklılık oluşmaktadır. 3001TL ve üstü gelire sahip olanlar arasında ise ($p=,001$) anlamlı farklılık oluşmaktadır.

Gelir düzeylerine göre siyasal tercihlerin oluşmasında “okulum” değişkenine baktığımızda; 650TL ve altı gelire sahip olanlar ile 3001TL ve üstü gelire sahip olanlar arasında ise ($p=,018$) anlamlı farklılık oluşmaktadır.

Gelir düzeylerine göre siyasal tercihlerin oluşmasında “mensubu olduğum cemaat” değişkenine baktığımızda; 650TL ve altı gelire sahip olanlar ile 1001-1500TL gelire sahip grup arasında ($p=,000$) anlamlı farklılık oluşmaktadır. 3001TL ve üstü gelire sahip olanlar arasında ise ($p=,000$) anlamlı farklılık oluşmaktadır. 651-1000TL gelire sahip olanlar ile 3001TL ve üstü gelire sahip grup arasında ($p=,014$) anlamlı farklılık oluşmaktadır.

Gelir düzeylerine göre siyasal tercihlerin oluşmasında “hemşerilerim” değişkenine baktığımızda; 650TL ve altı gelire sahip olanlar ile 1001-1500TL gelire sahip grup arasında ($p=,002$) anlamlı farklılık oluşmaktadır. 2001-2500TL gelire sahip olan ile 3001TL ve üstü gelire sahip olanlar arasında ise ($p=,044$) anlamlı farklılık oluşmaktadır.

Gelir düzeylerine göre siyasal tercihlerin oluşmasında “eşim” değişkenine baktığımızda; 650TL ve altı gelire sahip olanlar ile 3001TL ve üstü gelire sahip olanlar arasında ise ($p=,002$) anlamlı farklılık oluşmaktadır.

Siyasal tercihin oluşmasında etkili olan birinci unsurun “ailem” olduğu görülmektedir. Bu verilere göre, Karaman ili seçmenin siyasal tercihinde ailenin unsurunun daha etkili olduğunu görmekteyiz. Bu bağlamda Karaman İlinin sosyal yapısı itibarıyla siyasal toplumsallaşma ailede başladığı için ve geleneksel aile yapısını koruduğu için “aile” faktörünü en önemli görmektedirler. Ünlü kişilerin tercihleri, mensubu olunan cemaat, hemşerilerim ve eşim faktörlerinin 650TL ve altı gelir grubunda daha etkili olmasında düşük gelirli seçmenin bu faktörlerden etkilenmelerinde en önemli unsurun gelir düzeyinin düşük olması ve iş, maddi yardımlardan faydalanma amacı gütmelerinden kaynaklandığını söylemek mümkündür. Gelir düzeyine göre siyasal tercihlerin oluşmasında etkili olan unsurlarda istatistiksel bakımdan anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar siyasal tercihlerin oluşmasında etkili olan unsurlarda gelir düzeyine göre farklılık vardır.

3.7. Siyasal Kararların Şekillenme Zamanı

Araştırmaya katılanların bir siyasi partiye oy verme kararlarının şekillenme zamanlarını belirlemeye yönelik sorulara verdikleri cevaplara bakıldığında Tablo 6’da görüldüğü gibidir.

Tablo 6. Seçmenlerin Bir Siyasi Partiye Oy Verme Kararlarının Şekillenme Zamanı

	Sayı	Yüzde
Oy vereceğim parti seçim olmasa da önceden bellidir.	304	43,2
Adaylar belirlendikten sonra karar veririm.	140	19,9
Seçim kampanyalarını takip ettikten sonra karar veririm.	138	19,6
Ailem ve arkadaşlarımla konuşup tartıştıktan sonra karar veririm.	61	8,7
Son anda sandık başında karar veririm.	48	6,8
Hiç oy kullanmam	12	1,7
Toplam	703	100,0

Araştırmaya katılanların %43.2'sinin “oy vereceğim parti seçim olmasa da önceden bellidir”; %19.9'nun “adaylar belli olduktan sonra karar verdikleri”; %19.8'nin de “seçim kampanyalarını takip ettikten sonra karar veririm”; % 8.5'nin ise “aile ve arkadaşlarıyla konuşup tartıştıktan sonra karar verdikleri”; % 6.8'nin “son anda sandık başında karar veririm”; % 1.7'nin de “hiç oy kullanmam” cevaplarını verdiklerini görmekteyiz.

3.8. Seçmenlerin Oy Kullanma Nedenleri

Araştırmaya katılanların Seçimlerde Oy Kullanma nedenlerine ilişkin bilgilere bakıldığında Tablo 7'de görüldüğü gibidir.

Tablo 7. Seçmenlerin Seçimlerde Oy Kullanma Nedenleri

	Sayı	Yüzde
Ülkenin geleceğinde etkili olacağım için oy kullanırım	250	35,6
Bir şeylerin değişebileceğine inandığım için oy kullanırım	151	21,5
Yasal zorunluluk olduğu için oy kullanırım	67	9,5
Vatandaşlık görevi olduğu için oy kullanırım	162	23,0
Adayları tanıdığım için oy kullanırım	21	3,0
Mensubu olduğum partiyi desteklemek için oy kullanırım	39	5,5
Kişisel menfaat elde etmek için oy kullanırım	10	1,4
Diğer	3	0,4
Toplam	703	100,0

Katılımcıların %35,6'nın “Ülke geleceğinde etkili olacağı için oy kullandıkları, % 23,0'nün “vatandaşlık görevi olduğu için oy kullandığını”, %21,3'nün “Bir şeylerin değişebileceğine inandıkları için oy kullandıkları”, %9,5' de “yasal zorunluluk olduğu için oy kullandıkları”, %5,5'nin de “mensubu olduğu partiyi desteklemek için oy kullandıkları”, %3,0'nün de “parti adaylarını tanıdıkları için oy kullandığını”, %1,4'nün de “kişisel menfaat elde etmek için oy kullandıklarını” görülmektedir.

SONUÇ

Bireyler öğrenmeyi yaşadıkları toplum için gerçekleştirirler. Siyasal toplumsallaşma bireyin aile ortamında başlamaktadır. Yaşamı boyunca buna diğer sosyal unsurlar etki ederek sürmektedir. Toplumun siyasal yönden olgunlaşmasında, demokratik davranışlar kazanmasında ve siyasal sistem karşısında esas hak ve görevlerini içselleştirerek karar verme sürecinde, büyük bir öneme sahiptir.

Karaman İli seçmenlerin siyasi tercihlerinin oluşmasında etkili birçok sosyal unsurlar bulunmaktadır. Karaman seçmeni için en etkili olan unsurlar; “Aile, Eş ve Medya” olarak ortaya çıkmaktadır. Karaman ilinin sosyal yapısı gereği aile ve eşe atfettiği değer nedeniyle önemini korumaktadır.

Cinsiyete göre ise kadınların siyasi tercihlerinde etkili unsur; “Üyesi olduğu dernek ve sivil toplum kuruluşları” “medya” dan ve “ünlü kişilerin tercihlerinden” daha fazla etkilendikleri ortaya çıkmaktadır ve siyasi tercihlerini etkilemektedir. Medyanın toplumda, gündemine aldığı, ağırlıklı olarak yer verdiği konular önemli olarak algılanmaktadır. Medyanın toplumsallaşma ve siyasal toplumsallaşmada etkili olduğu görülmektedir. Bu nedenle kitle iletişim araçlarına, birçok konuda olduğu gibi siyasal toplumsallaşma konusunda da önemini ortaya koymaktadır ve kadın seçmenlerin daha fazla medyaya ilgi duyduğunu verilen mesaj ve bilgilerden daha fazla etkilendiklerini söylemek mümkündür.

Eğitim durumlarına göre seçmenlerin siyasi tercihlerinde etkili olan unsurlar; ortaokul eğitilmişler için “ünlü kişilerin tercihleri”, “mensubu olduğu cemaat” etkili unsur olurken; eğitimsiz olan için etkili unsur; “hemşeriler ve eşim” faktörünün etkili olduğu ortaya çıkmaktadır. Bunun nedeni ise eğitim seviyesi düşük olan ve Karaman’a başka illerden gelen kişilerin bir arada olma, kendini güvende hissetme amaçlı davrandıklarından hemşeri unsuru ön plana çıkmaktadır.

Gelir düzeyine siyasi tercihlerin oluşmasında etkili olan unsur ise, gelir düzeyi yükseldikçe aile faktörünün daha etkili olduğu ortaya çıkmaktadır. 650TL ve altı gelire sahip olanlarda ise ünlü kişilerin tercihi, mensubu cemaat ve eş faktörü etkili görülürken; 2001-2500TL gelir grubunda ise okul etkili faktör olarak ortaya çıkmaktadır. Bu durum geliri düşük olanlarda mensubu oldukları cemaat ve hemşerileriyle birlikte hareket ederek hem aidiyet duygusunu hem de kişisel menfaatlerini koruma amaçlı olduğunu söyleyebiliriz.

Karaman İli seçmenlerinin oy verme kararı incelendiğinde kararlı bir yapıya sahip olduklarını ve siyasi tercihlerinin çok önceden belli olduğu görülürken; seçmenlerin çoğununda seçim kampanyalarından, çevreden ve adaylardan etkilenecek oy verdikleri görülmektedir.

KAYNAKÇA

Akın, M. H.(2009). Siyasal Toplumsallaşma Sürecinde Gençlik Teorik ve Uygulamalı Bir Çalışma, Selçuk Ün. Sosyal Bilimler Enst. Doktora Tezi.

Alkan, T. (1989). Siyasal Bilinç ve Toplumsal Değişim, Gündoğan Yayınları, Ankara s:69

Althusser, L. (2000) İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları, İletişim Yayınları. Çev: Yusuf Alp, Mahmut Özışık, İstanbul.

Aydın, K. ve Özbek, V. (2004). “Ailenin Seçmen Davranışları Üzerindeki Etkisi”, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S:2.

Aziz, A.(1982). Toplumsallaşma ve Kitle İletişim Araçları, Ankara Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu Yayınları, Ankara.

Baker, C.(2006). Zorunlu Eğitime Hayır!, Çev. Ayşegül Sönmezay, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.

Balcı, Ş. (2007). “Bir Siyasal Kültür Yaratıcısı Olarak Siyasal Toplumsallaşma ve Siyasal Toplumsallaşma Sürecinde Medyanın İşlevleri”, Medya ve Ötesi, (Der. Bilal Arık, Mustafa Şeker), Tablet Yayınları, Konya.

Bektaş, A.(1996). Kamuoyu, İletişim ve Demokrasi, Bağlam Yayınları, İstanbul.

Bozkurt, V. (2004). Değişen Dünyada Sosyoloji: Temeller Kavramlar Kurallar, Alfa Yayınları, 1.Baskı, Bursa.

Brug, Wouter van der. (1999). “Voters’ Perceptions and Party Dynamics”, Party Politics, Vol.5 No.2.

Büyük Larousse, Sözlük ve Ansiklopedi, Cilt:11.

Canöz, K.(2003). Tutum Oluşturma Etkinliği Olarak Lobcılık, Selçuk İletişim, Cilt 2 Sayı 4.

Clausen, John. A.(1968). Socialization and Society, Little, Brown and Company, Boston, p.138-144

Çam, E. (1995). Siyaset Bilimine Giriş, Der Yayınları, İstanbul.

Çebi, M. S.(2002). Günümüzde Siyasetin Medyada İnşası ve Sunumu Üzerine Bazı Dikkatler, İletişim Dergisi, Gazi Üniversitesi, s.1-2

Dawson, R.,(1969). Prewit, K., Political Socialization, Little Brown and Company Boston, pp.127- 129'dan aktaran Kalaycıoğlu - Sarıbay, a.g.m..., Kalaycıoğlu - Sarıbay, a.g.e., s.414. İlkokul Çocuklarının Parti Tutmasını Belirleyen Etkenler”, Ed. Ersin Kalaycıoğlu – Ali Yaşar Sarıbay, Türkiye’de Politik Değişim ve Modernleşme, Alfa Yayınları, İstanbul, Ocak 2000.

Downs, A.(1957). An Economic Theory of Democracy, New York, Harper Collins Publishers, pp.98

Dursun, D.(2006). Siyaset Bilimi, Beta Yayın, İstanbul.

Eagleton, T. (2005). İdeoloji, Ayrıntı Yayınları. 2. Baskı, Çev. Muttalip Özcan, İstanbul.

Easton, D. and Dennis, J. (1969). Children in the Political System: Origins of Political Legitimacy, Chicago: University of Chicago Pres, p:111-114'den aktaran: Gökhan Zengin, Siyasal Toplumsallaşma Etmenleri ve Siyasal Katılım İlişkileri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne 2003, s:13

Easton, D. and Dennis, J. (1970). “The Childs Image Of Government”, Political Socialization, ed. Edward S Greenberg, Atherton Pres, Inc., New York.

Elkin, F. (1995). Çocuk ve Toplum: Çocuğun Toplumsallaşması, Çev: Nazife Güngör, Gündoğan Yayınları, 1.Basım, Ankara.

Ergil, D. ve Alkan, T. (1980). Siyaset Psikolojisi: Siyasal Toplumsallaşma ve Yabancılaşma, Turhan Kitabevi, Ankara.

Eroğlu, F. (1995). Davranış Bilimleri, Beta Yayım Dağıtım A.Ş. 2.Baskı, İstanbul.

Fidan, Mehmet.,(2000). Siyasette Güvenirlik İmajı, Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, s.37,68

Gander, Mary J., Gardiner, Harry W.,(1993). Çocuk ve Ergen Gelişimi, Çev. Ali Dönmez - Nilgün Çelen - Bekir Onur, İmge Kitabevi Yayınları, 1.Baskı, Ankara, Ekim, s.275

Greenberg, Edward S.(1970). “Consensus and Dissent Trends in Political Socialization Research”, Political Socialization, ed. Edward S Greenberg, Atherton Pres; New York.

Hall, S.(1994). “Kültür, Medya ve “İdeolojik Etki””, Medya, İktidar ve İdeoloji, (Der. ve Çev. Mehmet Küçük), 1. Baskı, Ark Yayınları, Ankara.

<http://dusundurensozler.blogspot.com/2008/04/althusserin-felsefesinin-temel.html>

Hungtington, S. P., Domiquez, J.(1985) Siyasal Gelişme, Çev. Ergun Özbudun, Siyasi İlimler Derneği Yayınları, Ankara 1985, s:9’ dan aktaran Ali Öztekin, Siyaset Bilimine Giriş, Siyasal Kitabevi, Baskı, Ankara 2003.

Kalender, A. (2003). Seçmenin Karar Sürecinde İletişim Araç ve Yöntemlerinin Önemi Üzerine Bir Araştırma, Konya, Selçuk İletişim, Cilt 2, Sayı 4.

Kaplan, İ. (1999).Türkiye’de Milli Eğitim İdeolojisi ve Siyasal Toplumsallaşma Üzerindeki Etkisi, İletişim Yayınları, İstanbul.

Kışlalı, A. T. (1994). Siyaset Bilimi, İmge Kitabevi, 4.Baskı, Ankara.

Milburn, M. A.(1998). Sosyal Psikolojik Açından Kamuoyu ve Siyaset, Çev: Ali Dönmez ve Veli Duyan, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara

Mora, Necla Siyasal Toplumsallaşmada Kitle İletişim Araçlarının Rolü,
<http://www.sosyalhizmetuzmani.org/siyasalkitle.htm> (13 Ekim 2011)

Mutlu, E. (1998). İletişim Sözlüğü, Ark Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.

Özkalp, E. (2008). Sosyolojiye Giriş, 16. Baskı, Ekin Kitabevi, Bursa.

Öztekin, A. (2001). Siyaset Bilimine Giriş, Siyasal Kitabevi, Ankara.

Sarıbay, A. Y. ve Ögün, S. S., (1999). Politik Bilim, Alfa Basım Dağıtım, İstanbul.

Sigel, R. (1973), “Assumptions about the learning of political Values”, Political Socialization, ed. Edward S Greenberg

Tokgöz, O. (1978).“Siyasal Toplumsallaşmada Kitle Haberleşme Araçlarının Rolü ve Önemi”, A.Ü.S. B.F. D., C: 33, No:3-4, Eylül Aralık, ss:81-89’ dan aktaran: Tatar, a.g.e., s:67

Turan, İ. (1996). Siyasal Sistem ve Siyasal Davranış, Der Yayınları. İstanbul.

Türkkahraman, M. (2000). Türkiye’de Siyasal Sosyalleşme ve Siyasal Sembolizm, Birey Yayınları, İstanbul.

Ventura, R. (2001). “Family Political Socialization in Multiparty Systems”, Comparative Political Studies, Vol. 34, No. 6.